

Jaana Markkula, Annikka Sinkkonen, Jukka Jokela, Pauliina Luopa, Minna Pietikäinen:
Kouluterveys 2007: Vaasan kuntaraportti

TIIVISTELMÄ

Kouluterveyskysely on tehty Vaasassa huhtikuussa 1997, 1999, 2001, 2003, 2005 ja 2007 peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaille. Vuonna 1997 kysely tehtiin lukion 2. vuosikurssin ja vuodesta 1999 lukion 1. ja 2. vuosikurssin opiskelijoille. Tässä raportissa esitetään perustulokset elinolojen, kouluolojen, terveyden, terveystottumusten, terveysosaamisen sekä oppilas- ja opiskelijahuollon muutoksista yläluokilla ja lukioissa 1999–2007. Vastaajia on vuosittain ollut yläluokilta 1196, 948, 960, 1124 ja 1107 sekä lukioiden 1. ja 2. vuosikursseilta 676, 720, 545, 671 ja 687.

Elinolot: Vaasassa maakuntaa yleisemmin sekä yläluokkien että lukioiden nuoret ilmoittivat vanhemmitaan ainakin yhden tupakoivan. Yläluokkalaisten vanhemmista aiempaa harvempi oli ollut vuoden aikana työttömänä tai pakkolomalla (24 % → 18 %). Molempien koulutusasteiden nuorten viikoittaiset käyttövärat ovat lisääntyneet vuosituhannen vaihteesta lähtien. Yläluokkalaisten vanhemmista 43 % ja lukiolaisten vanhemmista 40 % ei aina tiennyt missä heidän lapsensa viettivät viikonloppuillansa. Yläluokkalaisista aiempaa harvemmin oli tänä vuonna keskusteluvaikeuksia vanhempiensa kanssa (15 % → 11 %). Sen sijaan aiempaa yleisemmin yläluokkalaiset kokivat vuoden aikana fyysisistä uhkaa (19 % → 23 %).

Kouluolot: Viimeisen kahden vuoden aikana lukiolaisten kouluolot heikentyivät joidenkin indikaattorien mukaan. Yläluokkalaisilla ei ollut nähtävissä yhtä selvää muutosta. Lukiolaisilla fyysisten työolojen puutteet, koulun työilmapiirin ongelmat ja koulussa kuulematta jäämisen kokemukset yleistyivät kahdessa vuodessa. Yläluokkalaisilla nämä olivat keskimääräistä yleisempiä Vaasassa. Myös koulutyön määrän kohtuullistuminen katkesi lukiolaisilla, ja tänä vuonna selvästi yleisemmin koulutyön määrää pidettiin liian suurena (43 % → 50 %). Opiskeluvaikeudet lisääntyivät sekä yläluokilla ja lukioissa. Tänä vuonna ensimmäistä kertaa karotettuja koulutapaturmia sattui joka viidennelle yläluokkalaiselle ja 7 %:lle lukiolaisista.

Terveys: Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi koki Vaasan yläluokkalaisista 18 % ja lukiolaisista 21 %. Lukiolaisista selvästi useampi kuin kaksi vuotta aiemmin oli tätä mieltä (vs. 15 %). Yläluokkalaisten ylipainoisuus yleistyi vuodesta 2005 (12 % → 15 %). Sekä yläluokkalaisilla että lukiolaisilla useat päivittäiset oireet ja viikoittaiset niska- ja hartiakivut yleistyivät selvästi. Lisäksi lukiolaisilla lähes päivittäinen väsymys ja peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisilla viikoittainen päänsärky lisääntyivät. Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus on yleistynyt molempien koulutusasteiden nuorilla vuodesta 2003 lähtien ja nyt yläluokkalaisista 16 %:lla ja lukiolaisista 13 %:lla oli masentuneisuutta. Sekä yläluokkalaisista että lukiolaisista 15 %:lla oli tänä vuonna ensimmäistä kertaa mitattua koulu-uupumusta.

Terveystottumukset: Keskimääräistä harvemmin vaasalaisnuoret söivät kouluruoan kokonaisuudessaan: yläluokkalaisista jopa 70 % ei syönyt kaikkia aterianosia (pääruoka, salaatti, leipä, maito tai piimä), kun lukiolaisista vastaava osuus oli 59 %. Koulussa epäterveellisten välipalojen syöminen useasti viikon aikana harvinaistui yläluokkalaisilla (42 % → 38 %), kun se puolestaan yleistyi lukiolaisilla (22 % → 29 %). Päivittäin tupakoivien oppilaiden osuus jatkoi pienenemistään yläluokilla, mutta lukiolaisilla tupakointi yleistyi jälleen (9 % → 13 %). Lukiolaisista myös useampi kuin vuosina 2003 ja 2005 joi itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuussa (23 % → 28 %).

Terveysosaaminen ja oppilas- tai opiskelijahuolto: Seksuaaliterveystietämys oli huonoa 29 %:lla yläluokkalaisista ja joka kymmenennellä lukiolaisella. Yläluokkalaisten tiedot aiheesta paranivat kahden vuoden sisällä, mutta olivat edelleen keskimääräistä yleisemmin huonot (vs. 25 %). Päihdetiedot olivat huonot joka neljännellä yläluokkalaisella ja joka viidennellä lukiolaisella. Sekä kouluterveydenhoitajan että lääkärin vastaanotolle pääsy koettiin molemmilla kouluasteilla yleisemmin vaikeaksi kuin maakunnassa. Tyytymättömyys kouluterveydenhuollon toimivuuteen henkilökohtaisissa asioissa olikin keskimääräistä ja aiempaa yleisempää Vaasassa.

Ilon- ja huolenaiheet vuonna 2007 Vaasassa

Seuraavassa esitetään tiivistetysti erityisiä ilon- ja huolenaiheita Vaasassa. Ensisijaisesti painotetaan muutosta kahden viimeisimmän kyselyvuoden välillä, mutta myös tärkeimmät erot maakuntaan verrattuna sekä pidemmällä aikavälillä on esitelty. Halutessaan kunta voi valita tässä esiin nostetuista ilon- ja huolenaiheista itselleen ajankohtaisimmat lasten ja nuorten terveydenedistämistyön painopisteet.

ILONAIHEET	HUOLENAIHEET
<p>Peruskoulussa:</p> <ul style="list-style-type: none">• vanhempien työttömyys väheni• keskusteluvaikeudet vanhempien kanssa vähenivät• koulutyön määrä kohtuullistui hieman• koulussa epäterveellisiä välipaloja syövien osuus pieneni• hampaiden harjaamistottumukset paranivat• päivittäin tupakoivia edelleen vähemmän• seksuaaliterveystietämys parani• päihdetietämys oli keskimääräistä harvemmin huonoa <p>Lukiassa:</p> <ul style="list-style-type: none">• keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa keskimääräistä harvemmin• terveystiedon aiheet kiinnostivat yleisemmin kuin maakunnassa	<p>Yhteistä peruskoulussa ja lukiassa:</p> <ul style="list-style-type: none">• keskimääräistä useampi koki, ettei tule koulussaan kuulluksi• opiskeluvaikeudet lisääntyivät ja olivat nyt keskimääräistä yleisempiä• jokin lääkärin toteama pitkäaikaissairaus hieman aiempaa useammalla• viikoittaiset niska- tai hartiakivut sekä useat päivittäiset oireet yleistyivät selvästi• keskivaikkea tai vaikeaa masentuneisuutta aiempaa useammalla• keskimääräistä useampi ei syönyt kouluruokaa kokonaisuudessaan• kouluterveydenhoitajalle ja -lääkärille keskimääräistä yleisemmin vaikea päästä• tyytymättömyys kouluterveydenhuollon toimivuuteen lisääntyi <p>Lisäksi peruskoulussa:</p> <ul style="list-style-type: none">• fyysistä uhkaa vuoden aikana kokeneita hieman aiempaa enemmän• koulun fyysiset työolot keskimääräistä yleisemmin puutteelliset• ylipainoisuus yleistyi• viikoittainen päänsärky lisääntyi• myöhään valvominen yleistyi edelleen <p>Lisäksi lukiassa:</p> <ul style="list-style-type: none">• koulun fyysisten työolojen puutteet lisääntyivät• aiempaa useampi piti koulutyön määrää liian suurena• koulunkäynnissä ja opiskelussa avun puutetta hieman aiempaa enemmän• lähes päivittäin väsymystä kokevien osuus kasvoi• terveydentila koettiin aiempaa yleisemmin korkeintaan keskinkertaiseksi• epäterveellisiä välipaloja syötiin aiempaa yleisemmin koulussa• liian vähän liikkuvia aiempaa enemmän• päivittäin tupakoivien ja vähintään kuukausittain itsensä tosi humalaan juovien osuudet kasvoivat• laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleita keskimääräistä enemmän